

DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER
AKADEMIRAADET

Til Viborg Kommune

København den 25. april 2024
(25.08/2024)

Akademiraadets svar på Høring om planlægning for centerområde ved Dumpen (Fischers Tårn)
Forslag til lokalplan nr. 485 og tillæg nr. 9 til Kommuneplan 2017-2029

Fischers Tårn er ikke Viborgsk

Politikere og borgere i Viborg opfordres til at genoverveje lokalplansforslaget for "Fischers Tårn". Ikke for at stoppe byens udvikling eller gøre Viborg til en museumsby, men fordi det er bedre at tage udgangspunkt i de bymæssige kvaliteter og særkender, som Viborg allerede har. Fremfor at modarbejde dem, skulle man hellere videreudvikle og styrke dem.

De skønne gamle danske købstæder og landsbyer er tæt forbundet til det flade og let bakkede morænelandskab, der opstod, da isen trak sig tilbage ved den sidste istid. Byerne ligger strategisk placeret der, hvor åer og fjorde mødes, og hvor man har kunnet befæste sig, dyrke landet og have adgang til ferskvand. Ofte ligger middelalderkerner på morænebakker, og fra kirkespirenes toppe har der været udsyn og mulighed for at nå de fjerneste bønder med lyden fra kirkeklokkerne. Nu er tiden en anden. Men uden en forståelse og respekt for vores smukkeste købstæder og landsbyers beliggenhed og særkender, er vores kulturarv og de store linjer i vores fælles planlægning ilde stedt.

En af landets smukkeste

Viborg – én af Danmarks allerældste og smukkeste byer – har denne placering, og byens navn fortæller om "helligdommen på en bakke". Den middelalderlige bykerne ligger på de stejle skråninger og højdedraget vest for søerne. Lokale kunstnere som Johannes Bæch har gennem tiden skildret motivet, og besøgende som Martinus Rørbye skildrer i maleriet *En Torvedag i Wiborg*, hvordan sigtelinjer og gadenet tager form af byens kuperede terræn, og hvordan et særligt og dramatisk kig op mod Gammel Torv, klosteret og Domkirken skabes.

Viborg fremstår, trods enkelte indgreb som det større sygehusbyggeri syd for bymidten, fortsat med et harmonisk bybillede, og der er derfor grund til at værne om byens profil og plan i den måde, det historiske gadenet og dets bebyggelsesform følger byens kuperede terræn. Viborg Kommune har med den nuværende konkurrence om Domkirke kvarteret på fornem vis pointeret denne vigtighed.

Byg videre på Viborgs kvaliteter

Derfor undrer det Akademiraadet, at det foreslåede projekt, "Fischers Tårn" overhovedet er kommet så langt som til et lokalplanforslag. Projektet bryder med byens bebyggelsesmønster og byens skala, som de eksisterende bebyggelser langs Sankt Jørgens Vej og Dumpen er fine eksempler på.

Projektet er på alle måder problematisk ift. skala, støj, vind, nabogener og nedrivning af bevarelsesværdig arkitektur. "Fischers Tårn" vil formindske Viborgs kulturhistoriske værdi for både borgere og turister. I lokalplanforslaget hedder det: "Den ny bebyggelse er afstemt byens skala og materialitet". Det er Akademiraadet ikke overbevist om. Tværtimod, da de fine kvaliteter, som fortsat består, efter Akademiaadets vurdering ikke forekommer at blive respekteret i lokalplanforslaget. Og de kan bedre videreudvikles, hvis en ny bebyggelse tager udgangspunkt i byens eksisterende karakter og identitet.

En by på et bakkedrag

I stedet for at give tilladelse til singulære højhuse ville det være bedre at se på bydelen som helhed. Området syd for middelalderbyen har også sine skønne og naturlige træk, der bidrager til hele byens form som en by på et bakkedrag.

Det kunne efter Akademiraadets vurdering tyde på, at Viborg Kommune har begået en fejl ved i Kommuneplanen og strategien for Viborg midtby at indbygge ønsket om et højt tårn i området nord for Sankt Jørgens Vej og øst for Dumpen. For som kommunen selv skriver: "Dumpen indgår i det gamle, middelalderlige fæstningsanlæg, der har omgivet byen." Dette burde i sig selv være nok til at passe bedre på området.

Et højhus er ikke løsningen

På trods af de muligheder, der er i kommuneplanen og i strategien for Viborg bymidte for at opføre en høj bygning i området nord for Sankt Jørgens Vej og øst for Dumpen, er det ikke naturligt at placere et højhus i området. Og den i forslaget formulerede holdning: "at placere en høj bygning ud imod rundkørslen, der spiller op til Regionshospitalets høje bygninger" er efter Akademiaadets bedste skøn en forfejlet strategi. Viborg bør friholde området nær det middelalderlige fæstningsanlæg.

Højhuse har, i kraft af deres konstruktion og fundering, et meget stort miljøaftryk. Og risikoen for ikke at nå i mål med den arkitektoniske kvalitet er meget høj, fordi høje huse koster væsentligt mere at opføre pr. kvadratmeter.

Akademiraadet mener, at kommunen bør adressere en af de væsentlige byplanmæssige udfordring, som Viborg har kæmpet med gennem flere år; den stigende biltrafik i gågaden og byens middelaldercentrum og områdets parkeringspladser, som har store konsekvenser for bymiljøet og områdets borgere generelt.

De mange beboelsesejendomme på Sankt Jørgens Vej og i Dumpen og en hjørnebebyggelse på 14 etager (11+3) vil ud over dårlige skyggeforhold påvirke nærmiljøet med øget vind og turbulens samt forstærke Sankt Jørgens Vej som en bilkorridor. Skyggediagrammet i høringsmaterialet ikke retvisende.

Pas på kulturarven

Et andet forhold, som der desværre ses gentagne eksempler på i hele landet, er kommunalbestyrelsernes beklagelige tendens til at give tilladelse til at rive bevaringsværdige ejendomme ned. En tendens, der fører til tab af umistelige kulturværdier og som medfører et stort miljøaftryk, når der rives ned og bygges nyt. Går man tæt på den eksisterende bebyggelse Dumpen 2, 4, 6 og 8 (bevaringsværdige i kategori 3 og 4) vil såvel lægfolk som fagfolk kunne se fin og intakt købstadsarkitektur i 3 til 4 etager i smukt fuldmuret byggeri. Borgerhuse med gode håndværksmæssige detaljer, som Viborg er så rig på, og som tidens developer-arkitektur sjældent byder på andet end billige efterligninger af.

Lokalplanforslaget tillader, hvis det vedtages, en nedrivning af Dumpen 2, der er vurderet bevaringsværdig i kategori 3. De bevaringsværdige ejendomme Dumpen 4, 6 og 8 samt den fine gamle klædefabrik på den anden side af gaden vil bogstaveligt talt komme til at stå i skyggen og blive gjort til karikaturer af bygninger ved siden af de 11+3 etager. Som det fremgår af høringsmaterialet, er Dumpens 3 etager videreført som højhusets 'base', så der vil være tale om en 9 m høj lukket betonmur, der er skalmuret med røde tegl. En sammenstilling, der i lokalplanforslaget er søgt retfærdiggjort med de krav, der er stillet til skærmteglens farve og mønstermurværk, men som, efter Akademiraadets vurdering, hverken har den samme grad af detaljering eller håndværksmæssige kvalitet som de eksisterende borgerhuse.

Skab en ny lokalplan for Fischers Plads

Akademiraadet anbefaler en ny lokalplan, der fastholder bebyggelseshøjderne i området og respekterer Domkirken som det vigtigste referencepunkt i bybilledet. Området omkring Fischers Plads kan bebygges, men det bør være med ønsket om at reparere på den forsømte bystruktur, så der gennem en samlet plan for området gives mulighed for at skabe gode bokvaliteter for alle og en hensigtsmæssig bearbejdning af den trafikafvikling, som området varetager.

Akademiraadet stiller sig gerne til rådighed for yderligere dialog.

Venlig hilsen

AKADEMIRAADET

